

PROLETAREC

Office: 587 So. Centre Ave. "Delavci vseh držela, združite se"

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

THIS PAPER IS INTERESTING TO THE INTERESTS OF THE WORKING CLASS

John 3308 S. Hamilton Ave

DELAVCI!

Naprej za svobodo in pravice svoje! Izgubiti ne morete ničesar, pridobite pa lahko vse.

Naročnina (subscription):

Leto, 75c na pol leta za Ameriko (\$1.50) ...

Štev. (No.) 54.

Chicago, Ill. 5. maja (May), 1908.

Leto (Vol.) III.

Napredek unionizma.

Strokovno unijsko gibanje med delavci je v tesni zvezi z gibanjem socializma.

Leta 1871, ko je padla pariška komuna, se skušala francoska vlada ustreti ne samo socialiste, temveč tudi strokovne organizacije.

Ali ste slišali ali čitali kdaj, da je kongres sprejel samo eden "single" zakon, ki naj olajša sedanjo in onemogoči vsako bodočo krizo?

Ena ženska in pet moških je izvršilo samomor v enem samem dnevu zadnji teden v Chicagu.

"Zakoni prezirajo reveže, a osrečujejo bogatine", dejal je neki državnik. Žal, da ta državnik ni komentiral, zakaj prezirajo zakoni reveže in osrečujejo bogatine.

Dvestotisoč oseb se izselilo iz Amerike od novega leta, dočim se je naselilo samo osemdeset tisoč oseb.

Dnevno časopisje neprestano poroča o izgredih in pretepih med brezposelnimi in vposlenimi delavci.

M. Thiers, francoski minister in filozof, je leta 1830 razglasil, da nova parna lokomotiva, katero so takrat ravno poskušali, ne bo nikoli uspela.

Alfred O. Crozier, kapitalist in finančnik v Delaware, se je nedavno izrazil v Washingtonu, pred odborom za bankirstvo in denarne stvari v zbornici, da je znan Aldrichev "currency bill" predlog za prenosno tekočega ali papirnatega denarnega sistema.

Sodrug Upton Sinclair, pisatelj slovečega dela "The Jungle", ktere sedaj izhaja v našem listu, izda se tne dni novo povest pod naslovom "The Metropolis".

Sodrug Ernest Haeckla, profesor E. Haeckel, predavatelj v naravoslovju na univerziteti v Jeni, (Nemčija) ki je svetovno popularen radi njegovih monističnih naukov — dobival je delj časa grozljiva pisma, ktera so mu poslali fanatični klerikale in antisemiti.

Kakor poročajo razni listi, je profesor E. Haeckel, predavatelj v naravoslovju na univerziteti v Jeni, (Nemčija) ki je svetovno popularen radi njegovih monističnih naukov — dobival je delj časa grozljiva pisma, ktera so mu poslali fanatični klerikale in antisemiti.

Vesled teh groženj je dal profesor Haeckel zastražiti svojo vilo, nazivljeno Villa Medusa, ki se nahaja v mestu Jeni.

200 MOZ UTONILO.

RAZSTRELBA NA JAPONSKI KRIŽARJI — ČIN PLJANE VOJAŠKE DRHALI — AVSTRILJSKI PRESTOLONASLEDNIK NE SME V RIM — SAMOMOR RUSKEGA MILIJONARJA — PRVOMAJSKO SLAVLJE V PARIZU.

Tokio, 30. apr. — V makangskem pristanišču, na otočju Pescadore, se je danes vsled razstrelbe potopila japonska vezbalna križarka Matsushima in z njo vred se je potopilo tudi okrog 200 častnikov in pomorskih vojakov.

Med žrtvami razstrelbe je več sinov japonskih aristokratov. Tako sta poginila dva sinova znanega velikega maršala Oyama, sinovi barona Chinde; ministra za inozemske stvari in več drugih.

Katastrofa je silno pobila Japonce. Patrijotični Japonci bi neki raje videli, da se ladija pogreznem v bitki, kakor pa sedaj v mirnem času.

Budimpešta, 30. apr. — V mestu Gran na Ogrskem je prišlo večeraj do krvavih izgredov med pijanimi vojaki in meščani. Vojaki, kateri so se nazli alkohola, so pod vodstvom enega častnika, ki je bil tudi pijan kot živina, rogovillili po ulicah in brez vsakega vzroka pričeli z orožjem napadati mirne pasante.

Petrograd, 2. maja. — Julijan Bakk, židovski milijonar in izdajatelj lista "Reč", ki je glasilo ustavnih demokratov, se je večeraj obsil. Vzrok somamora so velike finančne izgube; izgubil je baje dva milijona rubljev.

Paris, 1. maja. — Pariške strokovne in politične delavske organizacije so, kakor vsako leto, danes dostojno praznovale mednarodni delavski praznik. V mestu je 24 ur počivalo vse delo.

Profesionalci, trgovci in bankirji so nevoljni, ker delavci ne morejo dobiti dela. Delodajalci ali kapitalisti pa ne dajo dela zato, ker jim ne nese dobička. Če ni profita, potem ustavijo kapitalisti delo.

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice.

Dva delavca iz St. Louisa pripovedujeta, da so ju najeli agencije, ki so v ta namen prišli v St. Louis. Z njima je bilo najetih še 125 drugih delavcev. Objubili so jim \$1.65 dnevne plače s hrano in stanovanjem vred. Ko so pa prišli delavci v Argo, povedalo se jim je, da jim bode družba pritrkala vsak teden na plači \$5 za stan in hrano in prvi teden \$2 za delobavno agencijo. Stanovanja so pa tako, da niso podobna niti hlevom.

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

OH, TA ROOSEVELT!

PREDESEDNIK PROTI SOCIALIZMU V POSEBNI POSLANICI — BELI SUŽNJI V ARGO, ILL. — SOCIALISTI IZ POSLOVALI ZAPORNO POVELJE PROTI DVEAMA POLICAJEMA. — PRVI MAJNIK DOSTOJNO PROSLAVLJEN. — KAJ PRAVI KARDINAL GIBBONS. — "APPEAL TO REASON" NA ZATOŽNI KLOPI.

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

V dnevih krize.

Pri pogledu na svetovno industrijo vidimo silno bogastvo, ktere ga je ustvarila človeška energija z močnimi stroji moderne produkcije.

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

OH, TA ROOSEVELT!

PREDESEDNIK PROTI SOCIALIZMU V POSEBNI POSLANICI — BELI SUŽNJI V ARGO, ILL. — SOCIALISTI IZ POSLOVALI ZAPORNO POVELJE PROTI DVEAMA POLICAJEMA. — PRVI MAJNIK DOSTOJNO PROSLAVLJEN. — KAJ PRAVI KARDINAL GIBBONS. — "APPEAL TO REASON" NA ZATOŽNI KLOPI.

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov, samomorov itd. je povzročila ta kriza. Naša dolžnost pa je — in to je dolžnost vsakega mezdnega delavca — da se v vsami močmi poprimemo dela, dela za socializem, ki nas sigurno reši kriz, bede in pomanjkanja. Storimo to našo dolžnost!

Okrog štiri milijone mezdnih daleceev je danes brez posla in otonih v Združenih državah. To je kriza, ki jo že čitimo po vseh koteh. In ko bo že minula, videli bomo dele njene hude posledice. Videli bomo, koliko miizerije, revščine, umorov

Chikaški rojaki pozor!
Soc. Klub št. 1
Hrvatsko Radničko Proletarstvo i Političko Društvo
Ženski Socialistični Klub
"PROLETARCA"

veliko majnikovo veselico
dne 23. maja t. l. v veliki dvorani češke svobodne šole, 400 18. cesta.

Stranka
JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA
sedežem v Chicagu, Ill.

IMENIK
Jugoslovanski socialistični klub št. 1
Jugoslovanski socialistični klub št. 2
Jugoslovanski socialistični klub št. 3

Jugoslovanski socialistični klub št. 4
Jugoslovanski socialistični klub št. 5
Jugoslovanski socialistični klub št. 6

Jugoslovanski socialistični klub št. 7
Jugoslovanski socialistični klub št. 8
Jugoslovanski socialistični klub št. 9

Jugoslovanski socialistični klub št. 10
Jugoslovanski socialistični klub št. 11
Jugoslovanski socialistični klub št. 12

Nacionalna konvencija.
v nekoliko dneh, 10. maja, se prične v Chicagu nacionalna konvencija socialistične stranke v Ameriki.

Delavsko gibanje
Plavži in kokove peči v Birminghamu, Ala., ki so last Sheffield Steel Co., so spet priče za delom.

vajo od delodajalcev, da se jim zviša dnevna plača na \$2.36.
— Ne v British Columbio! Vodstvo rudarske unije v Greenwood, B. C., svari brezposelne delavce po vsej Ameriki, da naj nikar ne gredo tja, kljub temu, da kapitalistični listi pišejo o ugodnih razmerah v onih krajih.

Agitatoričen del.
"Proletarec" proletar-cem!

Še nekaj tednov in "Proletarec" bode praznoval polletnico svojega obstanka kot tednik.
Pol leta Kratika in nezmatna je ta doba v vsakdanjem življenju, —a kako velika, važna in plodna je ta doba v življenju in delovanju "Proletarca".

Velika, pravimo, kajti v tem času smo si slovenski socialisti in razrednozavedni delavci v Ameriki postavili na noge svoje tedensko glasilo, ki ne temelji na nikakršnem dobičkolovstvu; važna, kajti v tem času se je imelo pokazati, hočejo li naši zavedni delavci to svoje glasilo ali ne — in plodna, kajti "Proletarec" se je v ti dobi lepo razširil in rodil velike uspehe, zlasti na polju socialistične organizacije.

Skratka: ta mala doba — pol leta — je jasno pokazala, da je bil "Proletarec" POTREBA slovenskih delavcev v Ameriki.
"Proletarec" se je priljubil delavcem. To izražajo delavci sami v številnih zasebnih pismih, v številnih dopisih, izražajo ustmeno. Dnevno je torej list dobro podprt.

Kaj pa gmotno? — kar je listu — glavna podlaga. Tudi gmotno je list dobro napredoval. Vsa čast sodrugom, ki so veliko žrtvovali zanj. Vsa čast sodrugom agitatorjem, sodrugom zastopnikom, ki so zbrali okrog "Proletarca" lepo število aktivnih bojevnikov za našo sveto stvar. Vendar GIMOTNA PODPORA JE ZADNJI ČAS OSLABEVA.

Sodrug! tako ne sme iti! List ne sme gmotno namdovati! Drugače pride list v stiske, ki so pa v tih slabih časih lahko kritične. Brez dobre finančne podlage list ne velja nič! Tako je in mora biti, dokler živimo v kapitalistični družbi.

"Proletarec" se je prerodil v tednik ravno v času, ko je zadržala velika gospodarska kriza, ki se danes konca. Ravno v času, ko je bilo na stotine, na tisoče slovenskih delavcev odslovljenih iz dela, šel je "Proletarec" med nje kot tednik. Otrok krize je.

Toda osdrugi in zavedni delavci so se oklenili svojega lista in s pomočjo teh je "Proletarec" srečno preстал vse ovire.
Sodrug! Slovenski proletarci! Ne zaostajajte! Naprej — ako hočete imeti imeti svoje glasilo. List je v vaših rokah in od vas je odvisen njegov obstoj. Ako hočete imeti "Proletarca", ako hočete, da se list vrti in da napreduje — tedaj hočemo mi od vas, da ga gmotno podpirate. Pošlite naročnino! Vsak sodrug, ki je naročnik, naj prido bi še enega novega naročnika. Jugoslovanska delavska tiskovna družba ima še precejšnje število delnic na prodaj; kupite delnice!

Mi vemo, da so slabi časi. Mi vemo, da je kriza. Mi vemo, da vas je veliko, veliko brez dela in v slabem stanju. Zato pa tudi ne zahtevamo veliko od vas. Vsak naj stori kolikor more. Ako ne more eden plačati naročnine za celo leto, plača naj jo za pol leta; ako ne more plačati cele delnice, plača naj samo pol, za drugo polovico se bo že počakalo.
Sodrug! še ta teden bi radi slišali vaše mnenje. Sodrug! agitatorji in zastopniki, želeli bi, da greste še ta teden s podvojeno močjo na delo.
SODRUGI, POKAŽITE, DA HOČETE "PROLETARCA"!
List: v podporo:
Sodr. Frank Sava v Oregon City, Oreg., je nabral in poslal voščje svoto. Prispevali so sledeči sodrugji:
Frank Pogačnik \$1.00
Andrej Sumelj 1.00
John Kotelj ..... .50
Jak Grinšič ..... .50
Frank Sava 3.00
Skupaj \$6.00
Sodr. Frank Cunderman, Oregon City, Oregon \$1.48
Dva neimenovana sodruga 1.00
John Žakelj, Waukegan, Ill. .... .50
John Gartner, Waukegan, Ill. .... .50
Frank Znanec, Cosmemaugh, Pa., nabral v veselji družbi \$2.25

KNJIŽEVNOST.
Somisljenikom in sodrugom, ki radi čitajo, priporočamo toplo, da segajo poleg našega časopisa tudi po nekaterih znanstvenih revijah, ki izvršujejo največji in najpotrebnejši kulturni del v našem narodu: izpopolnjujejo tla največjemu nasprotniku vsakega napredka in moderne vede — klerikalizmu. Malo imamo sicer takega časopisa, da bi se izključno izven politike pečalo s to prevažno stvarjo, ali nekaj je vendar; in to, kar je, zasluži, da podpiramo tudi mi ameriški Slovenci, kateri smo se otresli verskih oklepov. Za danes vam priporočamo sledeči dve reviji:

"Izobraževalna knjižnica." Kazipost za znanstvo in prosveto. Urejuje in izdaja Ivan Kaker v Chicagu, Ill. Izhaja enkrat na mesec. Do zdaj so izšli trije snopiči. Vsebinska 3. snopiča je: Svetovne uganke (nadaljevanje). Papeštvo (uvod). Herbert Spencer. Razno. Ta vsebina je jako zanimiva. Sloveče Haeclovo delo: "Svetovne uganke" bi moral čitati vsak rojak, ki ima količkaj veselja do izobrazbe. To je delo neprenehljive vrednosti. Istotako je priporočljiva Hoensbroehova razprava "Papeštvo". Takega dela bi bilo že davno treba med Slovenci, ki v našem jeziku z malimi izjemami še ne poznamo papeštva — tega najmlajšega kosa zgodovine vseh vekov — kakor iz knjig revnij klerikalnih zgodovinarjev. Mi toplo priporočamo somisljenikom da pazno čitajo to razpravo in opozorijo na njo tudi svoje znanke, ki še tavajo v klerikalni temi.
Izdajatelj "Izobraževalne knjižnice" naznanja v 3. snopiču, da se bo odslej pečala "knjižnica" tudi s poukom angleškega jezika. Pozdravljamo to idejo! Ako bo ta angleška šola dobro odgovorjala namenu, tedaj ni samo vredno, temveč tudi potrebno, da pride "Izobraževalna knjižnica" v roke slehernemu slovenskemu delavcu, ki je nezmožen angleščine. Kajti znanje angleškega jezika, zlasti v čitavi in pisavi, je neprenehljive vrednosti za vsakega naseljenca v ti deželi.

"Izobraževalna knjižnica." zasluži, da se med nami razširi, kar je največ mogoče. Snopič stane 12 centov. Pišite na: Ivan Kaker, 629 Laflin St., ali pa na "Proletarca", 587 So. Center Ave., Chicago, Ill. Pri "Proletarcu" se dobita tudi 1. in 2. snopič "Izobraževalne knjižnice."
" Svobodna Misel". Glasilo slovske sekcije Svobodne misli. Izhaja enkrat na mesec v Pragi, Češko, Avstrija. Vsebinska 3. zvezka II. letnika: Kolelar svobodomislecev (na platnicah). Cerkev in šola (na pl.). Vera svobodnega (na pl.). A. Aškerc: Ahasver oznanja novo vero. Veda in vera. Ločitev cerkve in države. Svobodomiselnim slovenskim krogom v predvarek Kronika. Vera ljubezni (na pl.).
Vsakemu sodrugu in somisljeniku istotako priporočamo, da si naroči "Svobodno Misel". Celotna naročnina za Ameriko je 6 kron t. j. \$1.20. Pišite na: Svobodna Misel, Praga, Vinogradni, Boehmen, Avstrija. V slučaju, da se oglašuje več naročnikov skupaj, odpolemo tudi mi naročnino.

Važna iznajdba.
Ko je dr. Harvey dal v javnost svojo iznajdbo o kroženju krvi v človeškem telesu, bila je sprejeta hladno in nihče se ni brigal za važnost ide. Danes šele vemo, kako kroži kri in kakšno vlogo igra v našem telesu in da je jo treba ohranjati čisto, ako nam je do zdravja in moči. Vemo tudi, da se ista tvori iz hrane, in če jo hočemo ohraniti čisto, moramo paziti da delujejo pravilno naši prebavni organi. Dalje vemo, da je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino edino preizkušeno zdravilo za slabe, vtrujene in bolne prebavne organe. Ono deluje direktno na te organe, jih omogoči, da prebavijo vsako jed, ktera se spremeni v dobro kri in razpoše po vsem telesu. Ono vam da dober apetit, perfektno prebavljanje, čisto kri, zdravo obličje, telesno moč in energijo. V lekarnah Jos. Triner, 616-622 S. Ashland ave., Chicago, Ill.

VABILO NA MAJEV VENČEK, kterega priredi Slovenski Delavski Pevski Zbor "OREL"
v nedeljo dne 10. maja 1908 v mali dvorani pri Fr. Mladiču 587 So. Center Ave. Začetek ob 2. uri popoldne. Vstopnina prosta. Vsi dobrodošli! K obilni vdeležbi vabi ODBOR.

Sodruginje! Agitirajte za "Proletarca". Priporočajte ga svojim prijateljem, znanam in tovarišcem pri delu.

Matija Erklavec
edini slovenski krojač v Chicagu
naznanja rojakom, da ima sedaj veliko zalogo vsakovrstnega blaga za izdelovanje moških oblačil. Jemlje v popravek in čiščenje tudi stare oblike. Cene so smodne nizke.
624 So. Centre Ave. CHICAGO.

Sveži kruh in fino pečivo dobite vedno v hrvaške-slovenski pekarni
Curiš i Radakoviča
623 So. Throop Street
Vozi tudi na dom CHICAGO.

Aka hočeš dobro naravno vino piti, oglasi se pri
JOS. BERNARD-U
620 Blue Island Avenue
Telefon Canal 842 CHICAGO
Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Pomlad je tu.
Nabaviti si bode treba raznovrstne vrhne in spodnje oblike, pokrivala, obušala itd. Ako hočete biti postreženi hitro in z dobrim blagom, ogledajte si našo veliko zalogo predno kupite kje drugje.
Schwitzer
CLOTHING CO
572-570 BLUE ISLAND AVE.

ANGLEŠČINA
v 3 do 6 meseceh
Lepopisje, slovenščina in računstvo. Pouk se vrši potom dopisovanja. Pojasnila se dajo zastoj.
Slov. korespondenčna šola
Box 181, Station B.
Cleveland, Ohio.

Fra k Kvasnička
Trgovina s železnino, ravnim orodjem in pohištvo. Topravlja peči.
643-645 W. 18th St.
Chicago, Ill.

DW. F. MODIS
Prodaja vsakovrstne kovčke (kofre) in škatle za potnike. Jemlje te stvari tudi v popravila.
684 W. 18th ST. CHICAGO, ILL.

ZNANJE ANGLEŠČINE JE MOČ
Vsadko ki hoče zvedeti, kako se angleški jezik hitro in lahko nauči, in to brez vsakih knjig in strojev, ampak po neki čisto lahko umljivi in najnovejši metodi — naj se obrne na
THE STEINER ACADEMY OF ENGLISH,
Slov. Dep., 431 W. 26th St., cor. Kedzie Ave., Chicago, Ill.
in slehernemu se bo na to važno uprašanje odposlal nemudoma odgovor, s katerim bo tako zadovoljen, da bo rad o tem povedal tudi svojemu prijatelju.

DR. F. J. PATERA
Ordinuje na severozah. voglu ASHLAND IN MILWAUKEE AVE. od 12. do 3. ure popold.; od 7. do 8. ure zvečer v ponedeljkih, torekih, četrkih in petkih.
Telefon Canal 180.

Dr. KAREL STULIK
527 So. Winchester Ave.
Telephone West 529
Zdravi notranje in zunanje bolezni ter je izvrsten ranocelnik. Uraduje doma od 1-2 pop. ter v večer po 7 ur. V lekarni gos. Hermaneka, Centre a. 18. Str., od 5-7 pop. v lekarni J. Stulik, na 21. St. a Paulina ul., od 11 do 12 dop. Priporoča se Slovincem.

ALOIS VANA
izdelovatelj
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

KAKO PRIDE VAŠ DENAR NAJVARNEJE V STARI KRAJ?
Če ga pošlete po Mohor Mladiču, 617 So. Centre Ave., Chicago, Ill. On je z zvezi z g. Sakserjem v New Yorku in pošilja denar točno, varno in zanesljivo v stari kraj.
Ako potujete v stari kraj ali želite koga svojih sorodnikov ali prijateljev vzeti v Ameriko, potem istotako kupite vozni listek pri Mohor Mladiču. On preskrbi dobro in hitro vožnjo po najnižjih cenah.

Mohor Mladič,
572 Blue Island ave. & Loomis st.
Chicago, Ill.

FINE SMOCKE.
vedno sveže pivo, izborno vino in fino žganje se dobi v
GOSTILNI
J. J. Vodak, Sons
683 LOOMIS STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Valentin Potisek
GOSTILNICA
1235-1st St., La Salle, Ill.
Toči vse, gostilni podrejeno pijače in se priporoča rojakom za obilen obisk. Postrežba točna in solidna.

EMIL BACHMAN
BADGES, FLAGS & CAPS
880 SOUTH CENTER AVE. CHICAGO

Največa slavjanska tvrdka bander, zastav društvenih kap, prekoramnic, regalij in drugih stvari za društva
Pišite v slovenskem jeziku po moj 80 strani velik cenik kterega pošlem zastoj.

Andro Simulič.
PEKARNA
FINO PEČIVO VEDNO V ZALOGI
11 E. 22nd ST. CHICAGO.

Jugoslov. nska vina!
Podpisani naznanjam Hrvatom in Slovincem v Chicagi in okolici, da točim najboljša raznovrstna vina po primirni ceni.
Pridite, pripeljite znanec in prijatelje, da se prepričate
Z vsem spoštovanjem
SLAVOLJUB ŠTAJDOHAR,
316 W. 18th St., Chicago

PREMOG, DRVA in KOKS
PRODAJA
ALBERT DENMARK
Pisarna na voglu
Center Ave., in 18. ulica
Prodaja konj i konjskih oprav.
Telefon Canal 2248

594 S. CENTRE AVE. CHICAGO, ILL.
POZOR! SLOVENCII! POZOR!
SALOON
s modernim kletjiščem
Sveže pivo v sodkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unikske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrežba točna in laborna.
Vsem Slovincem in drugim Slovincem se toplo priporoča
MARTIN POTOKAR,
564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Izdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravila, 547 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 3 popold. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živdi bolniki naj pišejo slovenski.
MIRKO VADJINA, 390 W. 18th St. SLOVENSKO HRVATSKI BRIVCO.

TRI glavna in najboljša zdravila.
ZBOLJŠANE, LAKSATIVNE, KININ-KROGLJICE
Ozdravijo prehlajenje v glavi v 12 urah. Prvi dan je treba pomešati vsako uro eno krogljico do desetih ur; potom pa trikrat na dan dva do tri dni. Za akutni glavobol je treba vzeti 4 krogljice, pomaga v eni uri. — Cena 25c.
HERMANEKOV BALZAM ZA KAŠELJ
je najboljši pripomoček proti kašlju, gripji, sušici prehlajenju in bolnemu vratu. Cena 25 in 50c.
HERMANEKOVO ELEKTRIČNO OLJE
je najboljši pripomoček zoper bolečine v prahu in hrbtu, sobobolu, glavobolu, reumatizmu, uhoobolu, spahnenju itd. Cena 25 in 50c.
IZDELUJE IN PRODAJA

J. C. HERMANEK, lekarnar, 587 Center Av.
COR. 18TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS.

NOVA
I. STRAUB
URAR
336 W. 18th St., Chicago, Ill.
Ima večjo zalogo ur, veriže, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.
Obiščite ga!
FRANC CECI,
568 So. Centre Ave. Chicago.

Rojaki Slovenci!
NAROČAJTE IN ČITAJTE NOVO OBSIRNO KNJIGO.
Novih 50.000 iztisov.
se zastoj razdeli med Slovence.
"ZDRAVJE"

Katero je izdal prvi, najstarejši in najzanesljivejši zdravniški zavod.
The COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE

Ta knjiga je najzanesljivejši svetovalec za moža in ženo, za deklico, in mladeniča! Iz nje bode te razvideli, da je zdravnik COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE edini, kateremu je natanko znana sestava človeškega telesa radi tega zomore najuspešneje in v najkrajšem času ozdraviti vsako bolezen, bodisi akutna ali zastarela (kronična). Dokaz temu so mnogobrojna zahvalna pisma in slike katera lahko čitate v časopisih.

Knjiga je napisana v slovenskem jeziku na jako razumljiv način ter obsega preko 160 strani z mnogimi slikami. Dobi jo vsaki Zastoj, ako pismu priloži nekoliko znamk za poštnino.
Ko prečitate to knjigo, Vam bode lahko uginiti, kam se Vam je v slučaju u bolezni ako hočete v kratkem zadobiti preljubo zdravje, sedaj ko razni novo ustanovljeni zdravniški zavodi in kompanije rojake na vse nove načine vobijo in se hvalijo, samo, da izvabijo iz njih težko prisluzeni denar.

Zatoraj rojaki, ako ste bolni ter Vam je treba zdravniške pomoči, pišite po to knjigo ali takoj natanko opišite svojo bolezen ter vsa pisma naslavljajte na ta naslov:
THE COLLINS Y. N. MEDICAL INSTITUTE
140 West 34. Str. NEW YORK, N. Y.

Jože Sabath
advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.
Pišite slovenski!
1628-1638 Unity Building
79 Dearborn St., Chicago, Ill.
Rem. 5155 Prairie Ave.
Phone Drexel 7271.

Košček Bratje SALOON
Dobro pivo, wiskey, likere, vino, izvrstne smodke in prigrizek.
Oglasite se na Centri!
JURAJ MAMEK
581 Center Avenue, blizu 18. ul., Chicago

SVOJO FINO OPRAVLJENO BRIVNICO
pripočam vsem bratom Slovincem.
JOHN HORVAT
610 Centre Ave., Chicago, Ill.
Slovenski in hrvaški samiki na razpolago.
Leopold Saltiel
ODVETNIK
v kazenskih in civilnih zadevah.
Auto Phone 6065.
Office Phone Main 3065
Residence Phone Irving 4176
URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK
Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice
Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

Varšavska zvezdnata soba.

Osebe:

Nikita Piatačkov, nadstraznik. Ivan Stojsmirno, žandar, podčastnik. Aleksij Capearapkin, pisar. Meščan varšavski.

(Dejanje se vrši v restavraciji nižje vrste.)

Stojsmirno in Capearapkin sedita pri mizi in pijejo "očičeno" na 40 procent ter prigrizujeta kumar; vstopi Piatačkov in vleče za seboj meščana za vrat.

Piatačkov: "Ha, vjel sem ptička!"

Stojsmirno: "Daj ga sem, da ga preiščemo."

Capearapkin, (pogleda meščana): "On je sumljiv, jaz se na to razumem."

Meščan: "Kaj še, gospodje! Sem miren meščan!"

Stojsmirno: "Vidiš ga! Meščan!"

Capearapkin (grozno): "Torej, kdo si?"

Meščan: "Sem ... sem ... to da zakaj mi pravite "ti"?"

Stojsmirno (se smeji): "On je meščan! (Meščanu.) A ti veš, kdo smo mi?"

Meščan: "Jaz vas ne poznam."

Stojsmirno: "Piatačkov, daj mu eno pod rebra, da bo vedel, kdo smo mi."

Capearapkin: "Daj mu še od mene!"

(Piatačkov izvršuje povelje, meščan kriči.)

Stojsmirno: "Cemu eviliš, prekleti! ... Boli? ... A! ... Zato pa bije, da bi bolelo."

Capearapkin (meščanu): "Torej, kaj si storil?"

Meščan: "Nič nisem storil, samo šel sem po ulici ..."

Capearapkin: "Tako je vedno! Nobeden nič ne stori, samo gre po ulici, potem pa, da bi pogledal, je spet punt. (Udari z ного ob tla.) Po kaj si pa šel po ulici?"

Meščan: "Go ... gospod, imel sem opravke ..."

Stojsmirno: "Piatačkov, daj mu eno za ušesa, da ne bo imel več opravkov."

Meščan: "Kaj je to? Kaj delate? Se bom pritožil."

Capearapkin: "Tako torej! Če vladne ne spoštujete? (Meščanu): Če bi bil ti tudi sam angel, jaz te bom v luknjo vtaknil. Piatačkov, kje si ga pa vjel, brat?"

Piatačkov: "Stal sem na postaji, tule na voglu, gledam: kar pri de mimo on, tale zamisljen. Saperlot — si mislim, — to mora biti nepošten človek, ker je tako zamisljen. Mislim! — rečem — sme samo vlada, a ne vsak meščan. Torej grem k njemu: "Kam pa ti." A ta puntar odgovori: "Kamor mi je treba." Treba, nepotrebno." mu odgovorim; to ni tvoja reč, moja naloga je, da za vse skrbim. On ne mora z menoj, hrup, ljudstvo se zbira, torej kaj storiti? Raznežen ljudstvo, a njega za vrat in vlečem. A na poti sem se vstopil, da bi se pokoprčal, kajti kanjalja se je ustavljal."

Stojsmirno: "Bravo, Piatačkov! Torej izpiz kozarček."

Piatačkov (skromno): "Radf na vaše zdravje."

Capearapkin (Piatačkovu): "Praviš, da se ti je upiral? Torej še nepošten vladne in nepokorščina in upor. Morda se tam še kaj veš najde."

Stojsmirno: "Torej preiskava. Na delo Piatačkov! Roke kvišku, meščan!"

(Meščan dvigne kvišku rokej Piatačkov mu obrača žepa.)

Piatačkov (položil na mizo ključ): "Tu je ključ."

Stojsmirno: "Ključ? Kaj mu bo ključ? Daj, konfiskujem."

Piatačkov (obrača žepa): "Ci-garete."

Stojsmirno: "Konfiskujem." Piatačkov: "Denarnica."

Pisar (položil roko na denarnico): "Konfiskujem."

Meščan (obupno): "Toda gospodje, kaj delate! To je brezpravje!"

Stojsmirno: "A ti molči! ... Te, te!"

Capearapkin: "Jaz ti pravim, da to je pravica in mi ti že pokazemo, kaj te pravica. Glej, Piatačkov konfiskuje, jaz napišem protokol, Stojsmirno te odpelje v luknjo, a tam vojno sodišče ... daj Bog, da bi te pregnali na težka dela, a lahko te še kar gladko povosijo. Mi smo vlada, a vlada dela vedno kar hoče in to nikomur nič mar."

Piatačkov: "Utrudil me je pes, ker se je tako branil. Pil bi!"

Stojsmirno: "Torej pijmo. Saj si zaelužil, brat Piatačkov."

Piatačkov (s kozarcem k Capearapkinu): "Na vaše zdravje, Aleksij Harlampjevič."

Capearapkin: "Pijmo! (kaže na meščana): "A tega pasjega si-

na izpustimo! ... Pomilostimo ga, naj ga h ... vzame!" Piatačkov (meščanu): "Torej, z Bogom! Mi te pomilostimo." Meščan: "Dobro, toda vrnite, kar ste mi vzeli. Tako vendar ne gre ... zdaj je konstitucija." Capearapkin: "Stojsmirno, pokaži mu konstitucijo." Stojsmirno (vstane od mize, pri meščanu za vrat, sune s kolegom v težiče njegovega telesa, ter ga vrže skozi vrata): "To je konstitucija! ... Paol! ..."

Zadnji košček kruha.

"... Mama, zakaj ni bog tudi nam ustvaril dosti kruha, oblike in drugih stvari, če je že drugi? Oh! mama — zakaj!" "Otrok moj, jaz ne vem tega — zakaj ni. Bog je dal vsega dosti. — Vse je polno blaga — zato pa ni dela. Ker ni dela, ni tudi denarja. Da bi si kupili kruha in obleke. Ne muči se s tem, hčerka moja, ti ne veš nič o tem ... Bog bo to že uredil ... vse gre po božji volji in zakonu. Čakajmo — da se obene na bolje ... Pojdi v šolo, dete."

"Oh, mama jaz ne grem v šolo, sem tako lačna. In moje krilce je tudi prelahko. Zebe me. Solirice se mi posmejujejo — me bo sram ... in učiteljica bo huda. Mama, jaz bi šla rada tam v — fabriko. Zasluzila bom denar ... dva dolarja na teden — in vam bom dala vse. Vi boste pa kupili kruha in krilce ... Kaj ne, kar grem."

"Kaj ti pride na misel, otrok moj! Kdo te bo vzel na delo? Čakaj, da odrasteš; zdaj si nimaj dvajset let. Čakajmo — ata bo dobil delo, — kmalo bo dobil — in takrat ti bom kupila kruha in novo gorko krilce ... samo počakaj — in pojdi v šolo."

"Ali jaz sem lačna, mama! — Ne morem čakati ..."

"Tiho, tiho, dete — ne jokaj! Obriši si solzice; pojdi — ne, čakaj ... V tole volneno ruto te bom zavila tako. In tale košček kruha — zadnji je! Na! Tako zdaj pa pojdi, srček moj. Ata bo imel kmalo delo — in kruha bo dovolj. Smalo počakajmo ..."

Poslovenil Ivan Šolar.

DOPISEI.

(Nadaljevanje z 2. str.)

je zagovarja svojo stvar. Ne vem, kaj bodo sedaj z bolno staro tetko. Kdo naj kupi staro kljuse, ki ni za drugam kot za jama!?"

Na Broadway ulici živi neka zelo pobožna žena, ktera snaži in pomete cerkev. Njen mož je pa hodil zvonit v turn. Naenkrat se pritoži žena pri g župniku, da se njen mož čudno obnaša. No, g župnik, dobra duša, je dal ženi dober svet — in moža so kmalo odpeljali v opazovalnico za blazne. Tako se nahaja mož že več mesecev v opazovalnici in dolži svojo pobožno ženo, da je ona vsega kriva. Žena pa jako nerada govori o svojem "blaznem" možu; naprej pometja cerkev in pobožno moli: Bog daj, da bi kmalo kaj — izmollila.

Ogrski župnik na Woodland ave. je nedavno odpotoval v staro domovino. Svoj cerkveni business je za ta čas prepustil svojemu kaplanu. Ko se je pa župnik sedaj vrnil, ga verne ovčice ne marajo več. Pravijo, da je kaplan njihov župnik, a starega "gospud" ne priznajo več. Stari župnik se jezi in zahteva svoje, tudi k škofu se zateka a vse nič ne pomaga. Med župljani zdaj divja revolucija. Tako se vrta neumni svet.

Socialistični pozdrav. Clevelandski socialist.

Pinkertenci.

Chicago, Ill., 29. aprila. — "Gl. Sv." se je v svoji 16. številki spodtaknil tudi ob mojo osebo, češ, da sem kričač, (da kričač sem, pa zakaj?) in dalje se čudi, da sem komaj par mesecev pri jednoti, pa sem že voljen v odbor. Kaj ne, to sem vam na poti sedaj ko me maram več trobiti v vaš razbiti rog. Povejte mi, modri gospodje okrog "Gl. Sv.", ali ne sme biti član, ki je le malo časa pri društvu, izvoljen v začasni odbor, ali ne?"

Nadalje čitam v isti številki onega odlagaljša za smeti, kako skrbni bratci svariijo delegate pred nekakimi "pinkertenci". Ali bi ne bili bratci tako dobri, da bi nam povedali, kdo so ti pinkertenci. Če pa smatrate pinkertencem že vsakega, ki ne pleše na vašo komando, tedaj jih je pa veliko in ti vam bodo to krilatlo psovko tudi pošteno vrnil nazaj, kajti pod milim nebom ni treba večjih pinkertencev, kakor ste vi sami. Vohunstvo, spletkarstvo in ovađustvo je pri vas doma, da veste, vsled tega se vam tudi častno prilže ime: pinkertenci. Le naprej, bratci v lažeh! Frank Udovič.

Družite se v socializmu. Cumberland, Wyo., 28. apr. — C. sodrug urednik! Tukaj orjemo trda tla. A vendar upamo spreminiti ta trda tla v rodovitna, kjer bo seme socializma dobilo svojo kal. Ugodna znamenja se kažejo za našo sveto stvar, dasi gre bolj polagoma. Toda potrpejivo! Semintje se sliši med tukajšnjimi rojaki, da bi se mnogoteri pristopil k naši strani, — le vera, vera, ta da misliti. Dragi rojaki, delavci in sotrpni! Odkritosrečno vam povem, da socializem nima nič opraviti z vero. Socializem nič, da vera je privatna stvar, to je da vsak ima lahko svoje versko prepričanje in svoj verski žut, kakršnega hoče. Vabimo vas na naše seje in shode; vsakemu je svobodno priti, mi nimamo nobenih skrivnosti. Pridite in prepričali se bode, da socialistična stranka ne vpraša nobenega za njegovo versko prepričanje, če hoče pristopiti k stranki. Pogum rojaki! nič ne omahujte; ali bi, ali ne. Čitajte "Proletarca", in kmalo se bode, da otrešili vseh predsodkov, ki vam sedaj mogoče branijo pristop k naši stranki. Čitanje socialističnih časnikov vam bode pokazalo pot, po kateri vam je korakati. In tako, dragi rojaki, bode, da se niti ne prepričate, da v naših sodrugih in sotrpini vse Amerike in vsega sveta: vsi za enega in eden za vse. Soc. pozdrav. A. Jelovčan.

\$500 nagrade.

Cleveland, O., 26. apr. — V sled neramnosti v listu špijonaže "Gl. Sv." z dne 24. aprila, naperjene proti nam, delegatom 3. konvencije v La Salle, Ill., izjavljamo se enkrat, da plačamo dotičniku, ki nam dokaže neresničnost naših trditve v listu "Proletarce" z dne 14. aprila 1908 proti listu "Glas Svobode" svoto \$500, ki je v ta namen naloženo v Lake Shore Banking and Trust Co. v Clevelandu, O.

Ker pa "extrerivist" Skubic tako zlobno zavija vsebino nekega pisma od imenovane banke, naj služi v dokaz, da je bila gori rečena svota res vložena, sledeče pismo od Lake Shore Banking and Trust Co. Glasi se: THE LAKE SHORE BANKING AND TRUST CO. Cleveland, April 25, 1908. To Whom It May Concern:— This is to certify that on April Eleventh, 1908, there was deposited in this bank the sum of Five Hundred Dollars (\$500) by Frank Korcic and Joseph Zalokar, which we are informed, is left as a reward if it shall be proven that they have attempted: First:—

- 1. To steal the Slovenska Narodna Podporna Jednota and move same to Cleveland, Ohio; 2. To change the Slovenska Narodna Podporna Jednota into Cleveland Catholic Jednota; 3. That they have combined with the enemies of truth, which will serve them to play treachery; 4. That there is in Cleveland any plot to ruin the S. N. P. J. Very respectfully, J. Horace Jones, Treasurer.

V slovenskem se glasi: THE LAKE SHORE BANKING AND TRUST CO. Cleveland, 25. aprila 1908. Onim, kogar se to tiče:—

To naj spričuje, da je bila enajstega aprila 1908 v tej banki vložena svota petsto dolarjev (\$500) po Frank Korcicu in Jos. Zalokaru, ktera, kakor smo informirani, je puščena kot nagrada če se dokaže, da se je namerazalo prvi:—

- 1. ukrasti Slovensko Narodno Podporno Jednoto in jo premestiti v Cleveland, Ohio; 2. spremeniti Slovensko Narodno Podporno Jednoto v clevelandško katoliško jednoto; 3. da so se združili a sovražniki resnice, kateri jim naj služijo v izdajске namene; 4. do je v Clevelandu kaka zarota v ugonobitev S. N. P. J. S poštovanjem Podpis J. Horace Jones, blaginjak.

No, lažniki, "pufarji" in fehtar Veliki, ali hočete še kaj več? Na dan z dokazi!

Fr. Korče, Jos. Zalokar, Jos. Kalan.

(Op. ured. — Original gori navedenega pisma je v uredništvu "Proletarca" vsakemu na razpolago.)

Osebna vest.

1. maja je umrl v čicaški mestni bolnici rojak Alojz Rogel, kateri je prišel pred par dnevi iz Oregon City, Oregon. Rogel je bil na potu v staro domovino, a se je po opravih ustavil v Chicago. Tu ga je pa hudo napada bolezen — imel je sušico — in moral je v bolnico, odkoder se več ni vrnil živ. Rajni je bil član bratskega društva "Gorenjec št. 46 S. N. P. J. v Oregon City, Oregon. Pogreb se je vršil večeraj. Čikaški društvi Slavija št. 1 in Narodni Vitezi št. 39 sta mu dali spremstvo osmerih članov, ki so spremili umrlega sobrata na češko narodno pokopališče.

JUNGLE. Angleški spisatelj Upton Sinclair Z avtorizirani dovoljenjem poslovenil Jože Zavrtinik. (Copyright, 1903, 1906, by Upton Sinclair.)

(Nadaljevanje.)

Tu ni nobene reči, katero tvrdka Durham & Co. rabi za svoje podjetje, ne da bi jo izdelovala sama. Tu je velika parna strojnica in elektrarna, tu tvornica za sode in delavnica za popravljanje kotlov Tam je zopet tvornica, v kateri kuhajo mlo, loj in topijo mast, pa zopet delavnica, v kateri izdelujejo kositraste škatlje za mast in mlo. Tu je hiša, v kateri čistijo in snažijo ščetine, hiša, v kateri suše in strojijo kože, tam zopet druga, kjer iz kosti delajo umetno gnoljo. Tudi najmanjši delček organskih odpadkov se ne zgubi pri Durhamu. Iz rogov izdelujejo glavnike, gumbje, igle in ponarejeno slonovo kost; iz piščali pa držala za nože in krtačice za zobe. Iz parkljev izrežejo igle in gumbje, predno jih skuhaajo za lepilo. Iz nog, kosti in kit delajo najčudnejše izdelke, želatino, fosfor, črnilo za peči in čevlje in oje. Zopet drugod je delavnica, v kateri pulijo dlako iz govejih repov in volno iz ovčjih kož. Tu izdelujejo pepsin iz prešičjih oči, albumin iz krvi in strune za gosli iz smrdljivih črev. Če kak kos ni za nobeno rabo, se mu najprvo vzame mast, potem pa zmleže v gnoljo. Vse to se vrši v hišah, ki stoje druga poleg druge, katere medsebojno vežejo mostoviži in železniški tiri z glavnim poslopjem. Odkar so ustanovili to podjetje, je Durham starejši poklal četrtno milijona živali. Ako temu pristejemo še velikanske delavnice, tedaj imamo ogromno združenje kapitala in dela. Tvrdka Durham & Co. daje milijonu ljudem direktno delo, indirektno pa pol milijonu. Durham razpošilja svoje izdelke po vsem civiliziranem svetu in izdeluje hrano za 30 milijonov ljudi!

Ta pojasnila so naši prijatelji poslušali z odprtimi usti in doždevalo se jim je nemogoče, da zamore navadni človek kaj takega zgrehi. Jurgis je vsled tega smatral skeptične opazke Jokubasa za greh. To je tako mogočno podjetje kot vsevir. Zopet dela se sme le toliko kritizirati kot svetovni red. Jurgis je menil, da mora siromak vse storiti, kar se mu ukaže. Za človeka, ki sodeluje pri takem podjetju, je to pravi blagoslov, tak blagoslov kot sta dež in sonce.

Jurgis je bil vesel, da ni podjetja ogledal, še predno je dobil delo, — čutil je, da bi bil veselo ponosa še prišel ob pamet. Sedaj je dobil delo — on je del te celote. Občutil je, da ga je ogromno podjetje sprejelo pod svojo zaščito, da bo skrbelo za njegovo bodočnost. Bil je tako naiven, tako neveden v polih, da se niti zavedal ni, da je dobil delo pri Brownu, da smatra ves svet Brownu in Durhamu za nasprotnika, ki morata drug drugega uničiti, ako po zakonu nočeta priti v ječo ali pa plačati globo.

IV.

Točno ob sedmi uri je prišel Jurgis drugo jutro na delo. Prišel je do vrat, kjer so ga vposlili in je čakal dve uri. Delovodja je mislil, da mu je prejšnji dan ukazal, da naj kar vstopi; kar je pa pozabil. Iskal je drugega delavca in pri iskanju je naletel na Jurgisa. Delovodja je grozno preklinjal, ker pa Jurgis ni razumil, mu je molče sledil. Peljal ga je v klavnico in mu potoma pokazal prostor, kjer se ima preobleči. Delo, katero je izvrševal Jurgis, je bilo zelo navadno. Naučil se je v 5 minutah. Dobil je trdo metlo, kakeršno rabijo delavci, ki pometajo ceste. Njegova naloga je, da hodi ob vrsti za delavcem, ki jemlje drob iz živali in ga pometa v jamo, kameje pa to jama zapre, da nihče ne pade v njo.

Ko Jurgis vstopi, pride prva čreda na vrsto. Ne da bi se kam ozrl ali govoril, prične s svojim delom. Vroč dan je — v mesecu juliju — in tlak je poln kadečje krvi — kar gazijo jo. Smrad je grozen, za kar se pa Jurgis ne zmeni. Sreče mu skače radosti, saj ima delo in služi denar! Cel dan je računal, koliko bo zaslužil. Za uro dela dobiva 17 in pol centa; ker se dela skoro do sedme ure zvečer, prinese domov veselo več, da je v enem dnevu zaslužil več kot dolar in pol.

Doma so ga pričakovale same vesele novice, tako dobre novice, da so v soti Aniele priredili majhno zabavo. Jonas se je sešel s policajem, kateremu ga je Szedvilas priporočil in ta ga je povedel do več delovodij. Rezultat tega pohoda je bil, da mu je nek delovodja za prihodnji teden obljubil delo. Marija Berezynska je zavidala Jurgisa radi njegovega uspeha. Odločila se je, da pojde sama iskat dela. Marija ni imela drugega pokazati kot svoje rujavordeče roke in ni znala drugega reči kot besedo: "Delo". To besedo se je težko naučila. Cel dan je hodila po klavninskem okraju in kjerkoli je mislila, da bo dobila delo, je vstopila; ponekod so jo med kletvinami porinili zopet na prsto. Ali Marija se ni bala ne biriča ne hudiča. Vsakega, katelega je srečala, naj je bil že tujec ali karkoli hoče, je nadlegovala z besedo: "Job (delo)", katero je umela povedati v angleščini. Končno ji je ta vstrajnost vendar koristila. Prišla je v majhno tvornico, v kateri se je ta dekleta pripravljale mесо za škatlje. Hitela je iz delavnice v delavnico in končno prišla v delavnico, v kateri barvajo in etiketirajo škatlje. Tu je imela srečo, da je srečala delovoditeljico. Marija takrat ni vedela, kakšen vtis napravijo dobrodušen obraz in pa dvoje krepkih rok na delovoditeljico. Predtočja je ji rekla, naj se drugi dan zopet vrne in nauči barvati škatlje. Ker se to delo plačuje z dvema dolarjema na dan, je Marija s pravim indijanskim krikom vdrila v stanovanje in besnela skozi sobe, da je dete pričelo krčevito plakati.

Niso se nadajali toliko sreče. Bil je le še en sam brez dela. Jurgis je določil, da bo teta Elzbieta gospodinjala. Ona ji pa pomagala. Jurgis ni hotel privoliti, da bi šla tudi Ona delati. Nagajati bi moral sam vrag, je menil Jurgis, ako bi ne mogel s pomočjo Marije in Jonasa preživeti družine. Tudi o tem ni hotel nič čuti, da bi otroci hodili delat. V Ameriki so šole za otroke — tako je slišal Jurgis — šole lahko obiskujejo, ne da bi bilo treba plačati šolnino. Da duhovniki nasprotujejo tem šolam — na to ni Jurgis mislil; za sedaj bodo tetini otroci tako živeli kot otroci drugih ljudi. Najstarejši, mali Stanislovos je šel 13 let in je bil zelo majhen za njegovo starost. Če tudi je sin Szedvilasa štel še le 12 let in že leto dni delal pri Jonasu, vzlic temu je Jurgis odločil, da se bo Stanislovos učil angleščino in postal — učenjak.

Ostal je broz posla le še ded Antanas. Tudi za njega je menil Jurgis, da naj počiva, slednjič pa priznal, da to je nemogoče. Ded ni tudi hotel o tem nič slišati. Rekel je, da je krepak, zdrav in sposoben za delo kot drugi. Prišel je s prepričanjem v Ameriko, da bo najboljši delavec, sedaj pa dela skrbi svojemu sinu. Vsakdo, a katerim je govoril, mu je zatrjeval, da bi tratil le čas, ako bi delo iskal v klavninah. Szedvilas mu je razložil, da mesarji na debelo še svojih delavcev ne obdrževajo v službi, kedar se postarajo. To ni navada le tukaj, pač pa v celi Ameriki, kolikor je njemu znano. Jurgisu na ljubo je zaprosil policaj, potem pa sporočil, da še sanjati ni treba o tem. Dedu niso povedali tega, ki je vsaki dan hodil po klavninskem okraju za delom in se zvečer pogumno smejal, ko je čul o sreči drugih, češ, drugi dan bo tudi on dobil delo.

Vsled sreče, katero so našli takoj ob prihodu, so pričeli misliti na svoj lasten dom. Ko so zvečer sedeli na stopnicah pred hišo in se razgovarjali, je Jurgis zasukal govorico na ta predmet. Ko je šel zjutraj na delo, je videl, da so dečki delili letake po hišah. Ker je videl podobne na njih, je zaprosil za enega in ga vtaknil v svoj žep. Neki delavec, a katerim je govoril kasneje, ga je podučil, kaj je tiskano na njem. Sedaj se je rodila v Jurgisu odločna misel. Izlekel je letak iz žepa, ki je bil umetniško izdelan. Bil je dva čevlja dolg in barve so bile tako okusno sestavljene, da je vplival še celo o bmesenem svitu. V sredini je bila hiša, okusno zrisana in barvana. Streha je bila rdeča kot škrlat in z latom obrobljena; hiša je bila barvana v srebru, okna pa v rdečem. Imela je dva nadstropja in širok mostovž na srednji strani z arabeskami ob straneh. Vse je bilo do pičice izdelano. Še vseca postelje je visela na mostovžu, na oknih so pa bila videti kleklana zagrinjala.

Na levi strani pod hišo je bila podoba ljubkajoče dvojice. V drugem kotu je stala zibelka s krasnimi zavesami, katero je ščitil angel s srebrnimi peroti. Da je vsakdo tem ložje razumel pomen, slike je bil na letaku napis v polščini, litviščini in nemščini: Dom! Namaj! Heim!

Zakaj plačujete stanarino? je bilo tiskano na letaku. Zakaj ne lastujete svojega doma? Ali ne veste, da lahko za manjšo svoto, kot plačujete stanarino, kupite hišo? Mi smo zgradili na tisoče hiš, v katerih stanujejo srečne družine. Tako so bilo pačrtane vse dobrote zakonskega življenja v lastnem domu. Od zidolaj je bila še pesnica, Home, sweet home, katero so poskusili prevesti tudi v polščino. Litviščino je prelagatelj najbrž izpustil, ker mu je jezik delal presed predglavice, ker izraža vzdih z besedo gukeziójimas, smehljaj pa z nusiszpojimas.

O tem letaku je razmišljala družina. Ona se je pa trudila raztolmačiti vsebino. Razvozljali so, da ima hiša 4 sobe in klet in da je z zemljiščem naprodaj za 1500 dolarjev. 300 dolarjev je treba takoj plačati, ostalo svoto pa v mesečnih obrokih po 12 dolarjev. Odkar so v Ameriki, so zvedeli, da mora družina, sestojeca iz dvanajst oseb, plačati 9 dolarjev stanarine na mesec, ako se neče zadovoljiti z eno ali dvema sobama. Če plačujejo stanarino, bodo vedno plačevali stanarinarino, končno bo pa prišel čas, ko ne bo mogoče plačevati stanarinarino. Pričeli so računati. Teta Elzbieta je lastovala še majhno svotico.

Jurgis je imel tudi še par dolarjev in Marija je pa imela 50 dolarjev v nogovici. Dedu je tudi še ostalo nekaj denarja, ker je prodal svojo kmetijo v stari domovini. Ako vse svote slože skupaj, tedaj imajo štiri denarja za nakup hiše, za prihodnost se jim pa ni treba brigati, ker vsi denarji. Tako se jim je prikazovala vsa zadeva v ugodni luči. Seve je treba vse preiskati natančno, predno se odločijo za nakup. Ali ne plačujejo stanarino? — živeti pa morajo v slabih razmerah. Jurgis je bil navajen nesnage. Človek, ki je gradil železnice in v hišah v svoji spalnici zagrabil kar polno pest bolh — se ne zmeni za vsako malenkost. Ali radi Ona mora biti drugače. Za njo se mora preskrbeti boljše stanovanje — je tako odločno trdil Jurgis, kot trdi človek, ki je v enem dnevu zaslužil dolar in 57 centov. Jurgis ni mogel razumeti, da v klavninskem okraju toliko ljudi živi vzlic visokim plačam v bedi in pomankanjku.

Drugi je dan je šla Marija k predstojnici, ki ji je povedala, da se naj pride drugi teden v ponedeljek učiti barvati škatlje. Marija je prepevala, ko je šla domov. Vstopila je, ko sta Ona in mameha odhajali ogledovat hišo. Pridružila se je njima. Zvečer so poročale možem o poizvedbah.

Vse so našle tako, kot je bilo tiskano na letaku. Tako je trdil agent. Proti jugu, kakšno poldrugo miljo proč od klavnice so stala hiše, o katerih je trdil agent, da so pravi blagoslov za vsakega, ki hoče ustanoviti svoj lasten dom. Agent je zatrjeval, da jim ponuja hišo na prodaj v njih interesu, ne pa v svojem. Rekel je, da jim je radi tega svetuje, naj kupijo hišo, ker je agent stavbinske družbe, ki ima vseeno svojo plačo, če kaj prodaja ali ne. Sedaj so le še zadnje hiše na prodaj, družba pa hoče s to kupčijo ponehati. Kdor hoče od tega krasnega načrta imeti kak dobiček, mora takoj kupiti. Sploh pa agent ne ve sigurno, je li še ktera hiša na prodaj. Mnogo ljudi pride ogledovat hiše in družba je prodala morda že zadnjo. Ko je agent opazil, da so zadnje besede užalostile teto Elzbieta, je naglo pristavil, da bo družbo telefonično obvestil in za nje položil predjem, ako res mislijo na kupčijo. Nazadnje so se pogodili, da pridejo prihodnje nedeljo ogledat hišo.

To je bilo v četrtek; pri Brownu so pa delali v klavninah s polnim parom. Jurgis je sedaj zaslužil dolar in 75 centov dnevno, 10 in pol dolarja na teden, 45 dolarjev na mesec. Jurgis ni znal računati, ali Ona je hitro rešila to računsko nalogo. Marija in Jonas bi plačevala po 16 dolarjev na mesec za hrano, ded bo pa plačeval isto, ko da bi delo — kar se lahko zgodi, že jutri. To je 93 dolarjev mesečno. Ako bi Marija in Jonas plačevala tretjino plačilnega obroka, tedaj bi plačal Jurgis le še osem dolarjev in ostalo bi 85 dolarjev mesečno za hrano; če pa ded Antanas ne dobi takoj dela, tedaj bi pa ostala sedemdeset dolarjev, kar bi tudi zadostovalo za družino, obstoječo iz dvanajstih oseb.

Že uro pred določenim časom je odšla družba k agentu. Nasled so imeli napisan na koščku papirja, katerega se včasih pokazali kakšnemu pasantu. Poldrugo miljo dolga pot se jim je dozdevala. Na končno so vendar prišli na dogovorjeno mesto, kamor je prišel pol ure kasneje tudi agent. Bil je prijazen, živ in elegantno oblečen gospod, ki je govoril spretno, kar je bilo pri ti kupčiji le njemu v prilog. Peljal jih je v tipično leseno hišo, za katero gotovo noben arhitekt ni delal načrta. Onino veselje je šlo po vodi, ko je opazila, da hiša ni podobna oni sliki na letaku. Pobarvana je bila drugače, pa tudi ni bila dovolj prostorna. Seve je bila pobarvana na novo in je naredila v prvem hipu ugoden vtis na prileca. "Vse je novo," je zagotavljal agent. Govoril je nepretrogoma in tako naglo, da mu nihče ni mogel seči v besedo. Dogovorili so se, da ga bodo vprašali marsikaj, ali sedaj niso imeli časa niti poguma. Druge hiše v vrsti niso bile nove in le v nekaterih so stanovali ljudje. Ko so opozorili agenta na ta nedostatek, se je izgovarjal, da se kupei v kratkem vselijo. Natančneje vprašanje v ti zadevi bi pa bilo nesposobno, saj se še nikdar z gospodsko običajnim človekom niso drugače razgovarjali kot po načinu.

Hiša je imela klet dva čevlja pod cestnim površjem in eno nad stropje, ki se je dvigalo 6 čevljev nad njo in do katerega so vodile stopnice. Pod streho je bila izba z oknom na dvorišče. Pred hišo je bila netlakovana ulica brez razsvetljave; razgled iz okna je pa bil enak, enoličen, raztresene kože.

V hiši so bile štiri pobejene sobe, klet je bila le po imenu — brez tlaka, s surovimi, neometanimi stenami. Agent je trdil, da navadno zidajo vse hiše tako, ker jih kupci kasneje po svojem lastnem okusu prenove. Tudi izba ni bila dodelana. Drugina je računala, da bi izbo oddala v najem, ali sedaj je pa opazila, da ni tlakovana. Vzlic tem nedostatom so bili pri volji kupiti hišo. Agent ni molčal. Razkazoval jim je vse — ključavnice, kako se odpirajo in zapirajo oknavodovod v kuhinji, o katerem teta Elzbieta še nikoli sanjala ni. Po tem odkritju bi bila prava nevaležnost, če bi agenta opozorili še na kakšno napako, radi tega so napake prezirali, delali so se, kot bi jih ne videli. Ali bili so kmetje, ki so instinktivno ljubili svoj denar. Zastonj jim je agent prigovarjal — odgovorili so mu, da naj počaka, da morajo imeti čas za odločitev.

Odšli so zopet domov. Celi dan in